

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (veľká komora)

z 15. novembra 2016*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania — Základné slobody — Články 49, 56 a 63 ZFEÚ —
Situácia, ktorej všetky okolnosti sa obmedzujú len na jeden členský štát —
Mimozmluvná zodpovednosť členského štátu za škodu spôsobenú jednotlivcom v dôsledku porušenia
práva Únie pripísateľného zákonodarcovi a súdom členského štátu“

Vo veci C-268/15,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Cour d'appel de Bruxelles (Odvolací súd Brusel, Belgicko) z 24. apríla 2015 a doručený Súdnemu dvoru 8. júna 2015, ktorý súvisí s konaním:

Fernand Ullens de Schooten

proti

État belge,

SÚDNY DVOR (veľká komora),

v zložení: predseda K. Lenaerts, podpredseda A. Tizzano, predsedovia komôr R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič, L. Bay Larsen, M. Berger, A. Prechal a E. Regan, sudcovia A. Rosas, C. Toader, M. Safjan (spravodajca), D. Šváby, E. Jarašiūnas, C. G. Fernlund a C. Vajda,

generálny advokát: Y. Bot,

tajomník: V. Tourrès, referent,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 24. mája 2016,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- F. Ullens de Schooten, v zastúpení: E. Cusas, J. Derenne, M. Lagrue a N. Pourbaix, avocats,
- belgická vláda, v zastúpení: J.-C. Halleux, C. Pochet a S. Vanrie, splnomocnení zástupcovia, za právnej pomoci L. Grauer, R. Jafferli a R. van Melsen, avocats,
- Európska komisia, v zastúpení: J.-P. Keppenne a W. Mölls, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 14. júna 2016,

vyhlásil tento

* Jazyk konania: francúzština.

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článkov 49, 56 a 63 ZFEÚ, článku 4 ods. 3 ZEÚ, ako aj zásad efektivity a prednosti práva Únie.
- 2 Tento návrh bol predložený v rámci sporu medzi pánom Fernandom Ullensom de Schooten a État belge (Belgické kráľovstvo) týkajúceho sa žaloby o určenie mimozmluvnej zodpovednosti podanej proti Belgickému kráľovstvu z dôvodu, že belgické zákonodarne a súdne orgány porušili právo Únie.

Právny rámec

Belgické právo

Kráľovské nariadenie č. 143

- 3 Arrêté royal n° 143, du 30 décembre 1982, fixant les conditions auxquelles les laboratoires doivent répondre en vue de l'intervention de l'assurance maladie pour les prestations de biologie clinique (Kráľovské nariadenie č. 143 z 30. decembra 1982 o podmienkach, ktoré musia splniť laboratória, aby mohli mať nárok na plnenie zo zdravotného poistenia za služby klinickej biológie) (*Moniteur belge* z 12. januára 1983), v znení článku 17 programového zákona z 30. decembra 1988 (*Moniteur belge* z 5. januára 1989, ďalej len „kráľovské nariadenie č. 143“) vo svojom článku 3 ods. 1 stanovuje, že na to, aby boli laboratória klinickej biológie povolené ministerstvom zdravotníctva a aby mohli mať nárok na úhradu od Institut national d'assurance maladie-invalidité (INAMI), musia byť prevádzkované osobami oprávnenými poskytovať služby klinickej biológie, teda lekármi, lekárnikmi alebo osobami, ktoré majú diplom v odbore chemických vied.

Code civil (Občiansky zákonník)

- 4 Článok 2262a ods. 1 Občianskeho zákonníka stanovuje:

„Premlčacia lehota pre všetky osobné žaloby je desať rokov.

Odchylné od prvého pododseku sa všetky žaloby na náhradu škody založené na mimozmluvnej zodpovednosti premlčia v lehote piatich rokov odo dňa, ktorý nasleduje po dni, keď sa poškodený dozvie o škode alebo o jej zväčšení a o tom, kto za ňu zodpovedá.

Žaloby uvedené v druhom odseku sa premlčia v každom prípade po uplynutí dvadsiatich rokov odo dňa, ktorý nasleduje po dni, keď došlo k udalosti, na základe ktorej škoda vznikla.“

Lois coordonnées sur la comptabilité de l'État (Konsolidované zákony o finančnej správe štátu)

- 5 Článok 100 konsolidovaných zákonov o finančnej správe zo 17. júla 1991 (*Moniteur belge* z 21. augusta 1991) v znení uplatniteľnom na spor vo veci samej, stanovuje:

„Bez toho, aby bol dotknutý zánik nárokov, ku ktorému dôjde na základe iných zákonných a správnych alebo zmluvných ustanovení, sa premlčia a trvale pripadnú v prospech štátu:

1. pohľadávky, ktoré mali byť uplatnené v súlade so zákonnými a správными predpismi a ktoré neboli uplatnené v lehote piatich rokov od 1. januára rozpočtového roka, v priebehu ktorého vznikli;

...“

6 Článok 101 týchto zákonov znie takto:

„Premlčacia doba sa prerušuje podaním súdneho vykonávateľa, ako aj uznaním dlhu zo strany štátu.

Podanie žaloby na súde má za následok spočívanie plynutia premlčacej doby až do vyhlásenia konečného rozhodnutia.“

Loi portant organisation du budget et de la comptabilité de l'État fédéral (Zákon o rozpočtovej organizácii a federálnej finančnej správe)

7 Podľa článku 131 druhého odseku zákona o rozpočtovej organizácii a federálnej finančnej správe z 22. mája 2003 (*Moniteur belge* z 3. júla 2003):

„Článok 100 odsek 1 kráľovského nariadenia zo 17. júla 1991 o konsolidácii zákonov o finančnej správe štátu sa uplatňuje na pohľadávky voči federálnemu štátu, ktoré vznikli pred nadobudnutím účinnosti tohto zákona.“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

- 8 Pán Ullens de Schooten prevádzkoval laboratórium klinickej biológie BIORIM, na ktoré bol vyhlásený konkurz 3. novembra 2000.
- 9 Po sťažnosti predloženej Európskej komisii podala táto inštitúcia 20. júna 1985 na Súdny dvor žalobu, ktorou sa domáhala určenia, že Belgické kráľovstvo si nesplnilo povinnosti, ktoré mu vyplývajú z článku 52 Zmluvy o ES (teraz článok 43 ES) tým, že vylúčilo z náhrady zo sociálneho zabezpečenia služby klinickej biológie uskutočnené v laboratóriách prevádzkovaných právnickou osobou založenou podľa súkromného práva, ktorej spoločníci, konatelia alebo výkonní pracovníci nie sú všetci fyzickými osobami oprávnenými vykonávať lekárske analýzy.
- 10 Rozsudkom z 12. februára 1987, Komisia/Belgicko (221/85, EU:C:1987:81), Súdny dvor túto žalobu zamietol. Pokiaľ ide o slobodu usadiť sa, predovšetkým konštatoval, že s výhradou dodržiavania zásady rovnosti zaobchádzania má každý členský štát v prípade, že danú oblasť neupravujú právne predpisy Únie, slobodu upraviť na svojom území činnosť laboratórií, ktoré poskytujú služby klinickej biológie. Okrem toho Súdny dvor rozhodol, že predmetná belgická právna úprava nebráni tomu, aby sa lekári alebo lekárnici, ktorí sú štátnymi príslušníkmi iných členských štátov, usadili v Belgicku a prevádzkovali tu laboratórium klinických analýz, ktoré by malo nárok na náhrady zo sociálneho zabezpečenia. Išlo podľa neho preto o právnu úpravu, ktorá sa bez rozdielu uplatňovala na belgických štátnych príslušníkov a štátnych príslušníkov iných členských štátov, teda právnu úpravu, z ktorej cieľov alebo obsahu nebolo možné vyvodiť záver, že bola prijatá na diskriminačné účely alebo má účinky takej povahy.
- 11 Proti laboratóriu BIORIM bolo v roku 1989 vedené vyšetrovanie v rámci trestného konania z dôvodu podozrenia zo spáchania daňového podvodu. Po ukončení tohto vyšetrovania bol pán Ullens de Schooten stíhaný okrem iného z dôvodu utajenia protiprávneho prevádzkovania laboratórií v rozpore s článkom 3 kráľovského nariadenia č. 143.
- 12 Rozsudkom z 30. októbra 1998 tribunal de première instance de Bruxelles (Súd prvého stupňa Brusel, Belgicko) odsúdil pána Ullensa de Schooten na nepodmienečný trest odňatia slobody na 5 rokov, ako aj na zaplatenie pokuty. Uvedený súd okrem toho vyhovel návrhom poisťovní, ktoré vystupovali ako poškodené a zaviazal pána Ullensa de Schooten, aby im predbežne zaplatil sumu vo výške jedného eura.

- 13 Súd odmietol jeho tvrdenie, podľa ktorého článok 3 kráľovského nariadenia č. 143 nebol účinný v čase skutkových okolností, ktoré boli predmetom trestných stíhaní voči jeho osobe.
- 14 Rozsudkom zo 7. decembra 2000 Cour d'appel de Bruxelles (Odvolací súd Brusel, Belgicko) uvedený rozsudok zrušil. Tento odvolací súd však za tie isté skutky odsúdil pána Ullensa de Schooten na trest odňatia slobody na 5 rokov, ktorý bol podmieneným v časti prevyšujúcej štyri roky, ako aj na zaplatenie pokuty. Návrhy poškodených vyhlásil za neprípustné alebo nedôvodné.
- 15 Z návrhu vnútroštátneho súdu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že v uvedenom rozsudku sa „odstránil akýkoľvek odkaz“ na porušenie článku 3 kráľovského nariadenia č. 143, pokiaľ ide o skutky spáchané pred nadobudnutím jeho účinnosti. Pokiaľ ide o skutky spáchané po nadobudnutí účinnosti tohto ustanovenia, Odvolací súd v Bruseli zamietol výhradu pána Ullensa de Schooten o nesúlade tohto ustanovenia s právom Únie, a súčasne odmietol predložiť Súdnemu dvoru prejudiciálnu otázku.
- 16 Rozsudkom zo 14. februára 2001 Cour de cassation (Kasačný súd, Belgicko) zamietol opravné prostriedky podané proti trestnoprávnemu odsúdeniu v rozsudku Cour d'appel de Bruxelles (Odvolací súd Brusel) a vyhovel opravným prostriedkom podaným poškodenými, pričom vrátil vec na Cour d'appel de Mons (Odvolací súd Mons, Belgicko).
- 17 Cour d'appel de Mons (Odvolací súd Mons) rozsudkom z 23. novembra 2005 vyhlásil žalobu šiestich poisťovní na zaplatenie proti pánovi Ullensovi de Schooten za čiastočne dôvodnú v súvislosti s nesprávne vyplatenými čiastkami laboratóriu BIORIM počas obdobia od 1. augusta 1989 do 16. apríla 1992.
- 18 Uvedený súd odmietol tvrdenie pána Ullensa de Schooten založené na nesúlade článku 3 kráľovského nariadenia č. 143 s právom Únie. Keďže sa Cour d'appel de Mons (Odvolací súd Mons) cítil viazaný právnou silou rozhodnutej veci rozsudku Cour d'appel de Bruxelles (Odvolací súd Brusel) zo 7. decembra 2000, odsúdil pána Ullensa de Schooten predbežne na zaplatenie sumy vo výške jedného eura, pričom dotknuté poisťovne boli vyzvané, aby prepočítali výšku svojej škody, pokiaľ ide o platby uskutočnené po nadobudnutí účinnosti článku 3 kráľovského nariadenia č. 143.
- 19 Cour de cassation (Kasačný súd) zamietol rozsudkom zo 14. júna 2006 odvolania podané proti uvedenému rozsudku.
- 20 Súčasne s týmto súdnym konaním týkajúcim sa zodpovednosti pána Ullensa de Schooten komisia klinickej biológie rozhodnutím z 18. marca 1999 pozastavila akreditáciu laboratória BIORIM na obdobie 12 mesiacov.
- 21 Ministerským nariadením z 9. júla 1999 minister zdravotníctva zamietol správnu žalobu podanú proti tomuto rozhodnutiu.
- 22 Rozhodnutím z 8. júna 2000 komisia klinickej biológie predĺžila pozastavenie akreditácie o 12 mesiacov.
- 23 Ministerským rozhodnutím z 24. júla 2000 minister zdravotníctva zamietol správnu žalobu podanú proti tomuto novému rozhodnutiu.
- 24 Conseil d'État (Štátna rada, Belgicko), ktorá rozhodovala o dvoch žalobách o neplatnosť podaných proti týmto ministerským rozhodnutiam, položila Cour constitutionnelle (Ústavný súd, Belgicko) prejudiciálnu otázku týkajúcu sa súladu článku 3 kráľovského nariadenia č. 143 s ústavou.
- 25 Súčasne Komisia, ktorá rozhodovala o sťažnosti podanej pánom Ullensom de Schooten, vydala voči Belgickému kráľovstvu 17. júla 2002 odôvodnené stanovisko, v ktorom uviedla, že zastáva názor, že článok 3 kráľovského nariadenia č. 143 je v rozpore s článkom 43 ES.

- 26 Po tom, čo Belgicko zmenilo článok 3 kráľovského nariadenia č. 143, Komisia vec odložila.
- 27 Rozsudkom č. 160/2007 z 19. decembra 2007 Cour constitutionnelle (Ústavný súd) rozhodol, že toto ustanovenie vo svojom znení uplatniteľnom pred zmenou bolo v súlade s ústavou.
- 28 Cour constitutionnelle (Ústavný súd) okrem iného konštatoval, že vzhľadom na to, že právne vzťahy laboratória BIORIM „sa v celom rozsahu nachádzajú vo vnútroštátnej sfére členského štátu“, toto laboratórium sa nemôže odvolávať na články 43, 49 a 56 ES.
- 29 V dôsledku toho Conseil d'État (Štátna rada) rozsudkami z 10. septembra a 22. decembra 2008 žaloby zamietla.
- 30 Návrhmi zo 14. decembra 2006 a z 21. augusta 2007 pán Ullens de Schooten podal sťažnosť na Európsky súd pre ľudské práva, ktorou sa domáhal určenia, že Belgicko porušilo Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd, podpísaný v Ríme 4. novembra 1950.
- 31 Európsky súd pre ľudské práva v rozsudku z 20. septembra 2011, Ullens de Schooten a Rezabek v. Belgicko (CE:ECHR:2011:0920JUD000398907), rozhodol, že nešlo o porušenie článku 6 ods. 1 uvedeného dohovoru.
- 32 Pán Ullens de Schooten podal 17. júla 2007 na Tribunal de première instance de Bruxelles (Súd prvého stupňa Brusel) žalobu proti Belgickému kráľovstvu, ktorou požadoval ochranu po prvé pred všetkými finančnými následkami jeho odsúdenia rozsudkom Cour d'appel de Mons (Odvolací súd Mons) z 23. novembra 2005, po druhé pred následkami prípadných odsudzujúcich rozsudkov vynesených proti nemu na základe žaloby laboratória BIORIM alebo jeho bývalého konateľa a po tretie pred všetkými následkami jeho odsúdenia v rámci daňových sporov.
- 33 Touto žalobou pán Ullens de Schooten navrhoval, aby bolo Belgické kráľovstvo zaviazané na zaplatenie sumy 500 000 eur z dôvodu nemajetkovej ujmy, predbežnej sumy 34 500 000 eur z dôvodu, že nemohol prevádzkovať laboratórium BIORIM, ako aj predbežnej sumy vo výške 1 eura za odmenu a výdavky advokáta.
- 34 V prípade, že by mal Tribunal de première instance de Bruxelles (Súd prvého stupňa Brusel) pochybnosť, pokiaľ ide o uplatniteľnosť práva Únie v prejednávacom prípade, pán Ullens de Schooten navrhoval, aby sa tento súd obrátil na Súdny dvor s prejudiciálnou otázkou.
- 35 Tribunal de première instance de Bruxelles (Súd prvého stupňa v Bruseli) rozsudkom z 19. júna 2009 vyhlásil v bode 33 návrh za neprípustný z dôvodu jeho premlčania.
- 36 Pán Ullens de Schooten podal na vnútroštátnom súde odvolanie, v ktorom vyjadril svoje pochybnosti v súvislosti s výkladom a uplatňovaním práva Únie v prejednávanej veci.
- 37 Za týchto podmienok Cour d'appel de Bruxelles (Odvolací súd Brusel) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:
- „1. Vyžaduje právo Únie a predovšetkým zásada efektivity, aby za určitých okolností... vnútroštátna premlčacia doba, ktorá je stanovená v článku 100 konsolidovaných zákonov o finančnej správe a uplatniteľná na návrh na náhradu škody podaný jednotlivcom proti Belgickému kráľovstvu pre porušenie článku 43 ES zákonodarcom, začala plynúť až vtedy, keď bolo toto porušenie potvrdené, alebo naopak, je zásada efektivity za týchto okolností dostatočne zabezpečená tým, že jednotlivec má možnosť prerušiť premlčanie doručením podania súdneho vykonávateľa?

2. Majú sa články 43, 49 a 56 ES a pojem ‚výlučne vnútroštátna situácia‘, ktorý môže obmedziť jednotlivca v jeho odvolaní sa na tieto ustanovenia v rámci sporu pred vnútroštátnym súdom, vykladať v tom zmysle, že bránia uplatneniu práva Únie v spore medzi belgickým štátnym príslušníkom a Belgickým kráľovstvom, ktorý sa týka náhrady škody spôsobenej uvádzaným porušením práva Únie, pozostávajúcim v prijatí a ponechaní v platnosti takej belgickej právnej úpravy, akou je právna úprava článku 3 kráľovského nariadenia č. 143, ktorá sa uplatňuje bez rozdielu na vnútroštátnych príslušníkov a na príslušníkov iných členských štátov?
3. Má sa zásada prednosti práva Únie a článok 4 ods. 3 ZEÚ vykladať v tom zmysle, že bránia vylúčiť uplatnenie zásady právnej sily rozhodnutej veci, pokiaľ ide o preskúmanie alebo zrušenie súdneho rozhodnutia, ktoré sa stalo právoplatným a je v rozpore s právom Únie, ale naopak umožňujú vylúčiť uplatnenie vnútroštátneho pravidla právnej sily rozhodnutej veci, pokiaľ by viedlo k prijatiu, na základe súdneho rozhodnutia, ktoré sa stalo právoplatným, ale ktoré odporuje právu Únie, ďalšieho súdneho rozhodnutia, ktoré by zachovalo porušenie práva Únie, ku ktorému došlo v prvom súdnom rozhodnutí?
4. Môže Súdny dvor potvrdiť, že otázka, či zásada právnej sily rozhodnutej veci musí byť vylúčená v prípade právoplatného súdneho rozhodnutia, ktoré je v rozpore s právom Únie, v rámci návrhu na preskúmanie alebo zrušenie tohto rozhodnutia, nie je vecne zhodná v zmysle rozsudkov [z 27. marca 1963, Da Costa a i. (28/62 až 30/62, EU:C:1963:6), ako aj zo 6. októbra 1982, Cilfit a i. (283/81, EU:C:1982:335)] s otázkou, či zásada právnej sily rozhodnutej veci, ktorá je v rozpore s právom Únie, v rámci návrhu na vydanie (nového) rozhodnutia, ktoré by malo zopakovať porušenie práva Únie, na základe čoho sa vnútroštátny súd rozhodujúci v poslednom stupni nemôže vyhnúť svojej povinnosti podať návrh na začatie prejudiciálneho konania?“

O prejudiciálnych otázkach

O právomoci Súdneho dvora

- 38 Belgická vláda tvrdí, že Súdny dvor nemá právomoc rozhodnúť o tomto návrhu na začatie prejudiciálneho konania, pretože vec sama sa týka výlučne vnútroštátnej situácie, ktorá si nevyžaduje uplatňovanie práva Únie.
- 39 Treba však uviesť, že vnútroštátny súd sa svojimi otázkami v podstate pýta, či mimozmluvnú zodpovednosť štátu za škody údajne spôsobené jednotlivcom porušením práva Únie možno spochybniť vo veci, v ktorej sa všetky okolnosti obmedzujú na vnútroštátnu sféru jediného členského štátu.
- 40 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry, v rámci prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, môže Súdny dvor uskutočniť výklad práva Únie iba v hraniciach právomocí, ktoré mu boli zverené (pozri rozsudok z 27. marca 2014, Torralbo Marcos, C-265/13, EU:C:2014:187, bod 27 a citovanú judikatúru).
- 41 Zásada mimozmluvnej zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú jednotlivcovi porušením práva Únie, ktoré je pripísateľné štátu, je súčasťou právneho poriadku Únie. Súdny dvor rozhodol, že poškodení jednotlivci majú na základe tejto zodpovednosti právo na náhradu, keď sú splnené tri podmienky, t. j. že porušená právna norma Únie má za cieľ priznať jednotlivcom práva, porušenie tejto normy je dostatočne závažné a medzi týmto porušením a škodou spôsobenou jednotlivcom existuje priama príčinná súvislosť (pozri v tomto zmysle rozsudky z 19. novembra 1991, Francovich a i., C-6/90 a C-9/90, EU:C:1991:428, bod 35, ako aj z 5. marca 1996, Brasserie du pêcheur a Factortame, C-46/93 a C-48/93, EU:C:1996:79, body 31 a 51).

- 42 Tieto podmienky platia aj pre mimozmluvnú zodpovednosť štátu za škody, ktoré vznikli v dôsledku rozhodnutia súdu rozhodujúceho v poslednom stupni, ktoré porušuje právnu normu Únie (pozri rozsudky z 30. septembra 2003, Köbler, C-224/01, EU:C:2003:513, bod 52, a z 28. júla 2016, Tomášová, C-168/15, EU:C:2016:602, bod 23 a citovanú judikatúru).
- 43 Táto zásada mimozmluvnej zodpovednosti štátu preto patrí do výkladovej právomoci Súdneho dvora.
- 44 Súdny dvor je teda oprávnený rozhodnúť o tomto návrhu na začatie prejudiciálneho konania.

O druhej otázke

- 45 Svojou druhou otázkou, ktorú treba preskúmať v prvom rade, sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má právo Únie vykladať v tom zmysle, že systém mimozmluvnej zodpovednosti členského štátu za škodu spôsobenú porušením tohto práva sa má uplatniť v prípade údajnej škody spôsobenej jednotlivcovi z dôvodu tvrdeného porušenia základnej slobody stanovenej v článkoch 49, 56 alebo 63 ZFEÚ, vnútroštátnou právnou úpravou, ktorá sa bez rozdielu vzťahuje na vnútroštátnych príslušníkov a na príslušníkov iných členských štátov, vo veci, v ktorej sa všetky okolnosti obmedzujú na vnútroštátnu sféru tohto jediného členského štátu.
- 46 S cieľom odpovedať na druhú otázku treba na úvod uviesť – ako sa už uviedlo v bode 41 tohto rozsudku – že zásada mimozmluvnej zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú jednotlivcovi porušením práva Únie sa uplatní len vtedy, ak dotknutá právna norma Únie má za cieľ priznať týmto jednotlivcom práva. Treba preto nevyhnutne určiť, či jednotlivcovi, ktorý sa nachádza v takej situácii, ako pán Ullens de Schooten, vyplývajú práva z dotknutých ustanovení Zmluvy o FEÚ.
- 47 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že pokiaľ ide o ustanovenia Zmluvy o FEÚ v oblasti slobody usadiť sa, slobodného poskytovania služieb a voľného pohybu kapitálu, neuplatnia sa na situáciu, ktorá sa vo všetkých ohľadoch obmedzuje len na jeden členský štát (pozri v tomto zmysle rozsudky z 20. marca 2014, Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona, C-139/12, EU:C:2014:174, bod 42 a citovanú judikatúru, ako aj z 30. júna 2016, Admiral Casinos & Entertainment, C-464/15, EU:C:2016:500, bod 21 a citovanú judikatúru).
- 48 Ako pritom vyplýva z rozhodnutia vnútroštátneho súdu, ako aj z rozsudku belgického Cour constitutionnelle (Ústavný súd) č. 160/2007 z 19. decembra 2007, uvedeného v bodoch 27 a 28 tohto rozsudku, spor vo veci samej sa vyznačuje tým, že všetky okolnosti sa obmedzujú na vnútroštátnu sféru Belgicka. Pán Ullens de Schooten, belgický štátny príslušník, ktorý prevádzkoval laboratórium klinickej biológie na belgickom území, totiž žiada Belgicko o náhradu škody, ktorá podľa neho vznikla v dôsledku údajného nesúladu belgickej právnej úpravy uvedenej v bode 3 tohto rozsudku s právom Únie.
- 49 Skutočnosť, že v rozsudku z 12. februára 1987, Komisia/Belgicko (221/85, EU:C:1987:81) týkajúcom sa žaloby pre nesplnenie povinnosti podanej Komisiou, Súdny dvor posúdil dodržiavanie jednej zo základných slobôd uvedených v Zmluve o EHS zo strany Belgického kráľovstva, nemôže sama osebe viesť k záveru, že na túto slobodu sa môže odvolávať jednotlivec v takej veci, ako je vec sama, v ktorej sa všetky okolnosti obmedzujú na vnútroštátnu sféru jedného členského štátu. Zatiaľ čo v konaní o nesplnenie povinnosti Súdny dvor overuje, či vnútroštátne opatrenie napadnuté Komisiou môže vo všeobecnosti odradiť hospodárske subjekty z iných členských štátov od toho, aby využívali dotknutú slobodu, v prejudiciálnom konaní má totiž Súdny dvor naopak za úlohu pomôcť vnútroštátnemu súdu pri vyriešení konkrétneho sporu, ktorý prejednáva, čo predpokladá, že je preukázané, že uvedená sloboda sa na tento spor uplatňuje.

- 50 Je nesporné, že Súdny dvor považoval za prípustné aj také návrhy na začatie prejudiciálneho konania, ktoré sa týkali výkladu ustanovení zmlúv týkajúcich sa základných slobôd aj napriek tomu, že všetky okolnosti sporu vo veci samej sa obmedzovali na vnútroštátnu sféru jedného členského štátu, a to z toho dôvodu, že nebolo možné vylúčiť, že štátni príslušníci s bydliskom v iných členských štátoch mali alebo by mohli mať záujem na využívaní týchto slobôd pri vykonávaní činností na území členského štátu, ktorý dotknutú vnútroštátnu právnu úpravu prijal, a táto právna úprava uplatňujúca sa bez rozdielu na vnútroštátnych príslušníkov a štátnych príslušníkov iných členských štátov preto mohla mať účinky, ktoré sa neobmedzovali len na tento členský štát (pozri v tomto zmysle najmä rozsudky z 1. júna 2010, Blanco Pérez a Chao Gómez, C-570/07 a C-571/07, EU:C:2010:300, bod 40; z 18. júla 2013, Citroën Belux, C-265/12, EU:C:2013:498, bod 33, ako aj z 5. decembra 2013, Venturini a i., C-159/12 až C-161/12, EU:C:2013:791, body 25 a 26).
- 51 Rovnako Súdny dvor už konštatoval, že ak sa naň vnútroštátny súd obráti v rámci konania o neplatnosť ustanovení, ktoré sa uplatňujú nielen na vnútroštátnych príslušníkov, ale takisto na štátnych príslušníkov iných členských štátov, rozhodnutie, ktoré uvedený súd prijme po vydaní rozsudku Súdneho dvora v prejudiciálnom konaní, bude mať účinky aj voči štátnym príslušníkom iných členských štátov, čo odôvodňuje rozhodnutie Súdneho dvora poskytnúť odpoveď na otázky položené v súvislosti s ustanoveniami Zmluvy týkajúcimi sa základných slobôd aj napriek tomu, že všetky okolnosti sporu vo veci samej sa obmedzujú len na jediný členský štát (pozri v tomto zmysle rozsudok z 8. mája 2013, Libert a i., C-197/11 a C-203/11, EU:C:2013:288, bod 35).
- 52 Okrem toho treba pripomenúť, že výklad týkajúci sa základných slobôd stanovených v článkoch 49, 56 alebo 63 ZFEÚ sa môže ukázať ako relevantný aj vo veci, kde sa všetky okolnosti obmedzujú na vnútroštátnu sféru jedného členského štátu, ak vnútroštátne právo ukladá vnútroštátnemu súdu povinnosť, aby vlastnému štátnemu príslušníkovi umožnil využívanie tých istých práv, aké v rovnakej situácii požíva štátny príslušník iného členského štátu na základe práva Únie (pozri v tomto zmysle rozsudky z 5. decembra 2000, Guimont, C-448/98, EU:C:2000:663, bod 23; z 21. júna 2012, Susisalo a i., C-84/11, EU:C:2012:374, bod 20, ako aj z 21. februára 2013, Ordine degli Ingegneri di Verona e Provincia a i., C-111/12, EU:C:2013:100, bod 35).
- 53 To isté platí v prípadoch, v ktorých, aj napriek tomu, že všetky okolnosti veci samej sú mimo priameho rozsahu pôsobnosti práva Únie, ustanovenia tohto práva sa uplatňujú prostredníctvom vnútroštátnej právnej úpravy, ktorá k riešeniu situácií za okolností obmedzujúcich sa len na vnútroštátnu sféru jedného členského štátu pristupuje rovnako ako právo Únie (pozri v tomto zmysle rozsudky z 18. októbra 1990, Dzodzi, C-297/88 a C-197/89, EU:C:1990:360, body 36, 37 a 41; zo 17. júla 1997, Leur-Bloem, C-28/95, EU:C:1997:369, body 27 a 32, ako aj zo 14. marca 2013, Allianz Hungária Biztosító a i., C-32/11, EU:C:2013:160, bod 20).
- 54 Na základe uvedených skutočností, vo veciach uvedených v bodoch 50 až 53 tohto rozsudku, Súdny dvor, na ktorý sa vnútroštátny súd obrátil v súvislosti so situáciou, v ktorej sa všetky okolnosti obmedzujú na vnútroštátnu sféru len jedného členského štátu, nemôže usudzovať, že návrh na začatie prejudiciálneho konania týkajúci sa výkladu ustanovení Zmluvy o FEÚ týkajúcich sa základných slobôd, je preň nevyhnutný na to, aby mohol prijať rozhodnutie v prejednávanej veci, pokiaľ vnútroštátny súd neuvedie aj iné skutočnosti, okrem tých, že sporná vnútroštátna právna úprava sa bez rozdielu uplatňuje na štátnych príslušníkov dotknutého členského štátu a štátnych príslušníkov iných členských štátov. Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania totiž musia vyplývať konkrétne skutočnosti, ktoré umožňujú vytvoriť súvislosť medzi predmetom alebo okolnosťami sporu, ktorý sa vo všetkých ohľadoch obmedzuje na jeden členský štát, a článkami 49, 56 alebo 63 ZFEÚ.
- 55 V situácii, ako je tá vo veci samej, v ktorej sa všetky okolnosti obmedzujú na vnútroštátnu sféru jedného členského štátu, preto vnútroštátnemu súdu prislúcha, aby Súdnemu dvoru v súlade s článkom 94 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora poskytol vysvetlenie toho, akú súvislosť má spor,

ktorý prejednáva, napriek jeho čisto vnútroštátnej povahe, s ustanoveniami práva Únie týkajúcimi sa základných slobôd, takže je požadovaný výklad v prejudiciálnom konaní preňho nevyhnutný na to, aby mohol prijať potrebné rozhodnutie v tomto spore.

- 56 Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania pritom nevyplýva, že vo veci samej vnútroštátne právo ukladá vnútroštátnemu súdu povinnosť, aby belgickému štátnemu príslušníkovi umožnil vyžívanie tých istých práv, aké v rovnakej situácii požíva štátny príslušník iného členského štátu na základe práva Únie, alebo že ustanovenia tohto práva by sa mali uplatňovať prostredníctvom belgického práva, ktoré k riešeniu situácií, v ktorých sa všetky okolnosti obmedzujú na vnútroštátnu sféru Belgicka, pristupuje rovnako ako právo Únie.
- 57 V prejednávanej veci sa vnútroštátny súd pýta Súdneho dvora, či sa v rámci žaloby o určenie mimozmluvnej zodpovednosti podanej proti členskému štátu z dôvodu údajného porušenia práva Únie, štátny príslušník tohto členského štátu môže dovoliavať práv z článkov 49, 56 alebo 63 ZFEÚ, aj keď spor nemá žiadnu súvislosť s týmito ustanoveniami. Vzhľadom na to, že okolnosti sporu vo veci samej nevykazujú žiadnu takú súvislosť, z ustanovení, ktoré majú chrániť osoby pri skutočnom využívaní základných slobôd, nemožno odvodiť práva pre pána Ullensa de Schooten, a preto na základe práva Únie nemožno založiť mimozmluvnú zodpovednosť dotknutého členského štátu.
- 58 Vzhľadom na predchádzajúce úvahy treba na druhú otázku odpovedať tak, že právo Únie sa má vykladať v tom zmysle, že systém mimozmluvnej zodpovednosti členského štátu za škodu spôsobenú porušením tohto práva sa nemá uplatniť v prípade údajnej škody spôsobenej jednotlivcovi z dôvodu tvrdeného porušenia základnej slobody stanovenej v článkoch 49, 56 alebo 63 ZFEÚ, vnútroštátnou právnou úpravou, ktorá sa bez rozdielu vzťahuje na vnútroštátnych príslušníkov a na príslušníkov iných členských štátov, pokiaľ v situácii, v ktorej sa všetky okolnosti obmedzujú na vnútroštátnu sféru jediného členského štátu, neexistuje nijaká súvislosť medzi predmetom alebo okolnosťami sporu vo veci samej a týmito článkami.

O prvej, tretej a štvrtej otázke

- 59 Vzhľadom na to, že prvá, tretia a štvrtá otázka vychádzajú z chybného predpokladu, že na základe práva Únie možno založiť mimozmluvnú zodpovednosť dotknutého členského štátu v takom spore, aký existuje vo veci samej, netreba na ne odpovedať.

O trovách

- 60 Vzhľadom na to, že konanie má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (veľká komora) rozhodol takto:

Právo Únie sa má vykladať v tom zmysle, že systém mimozmluvnej zodpovednosti členského štátu za škodu spôsobenú porušením tohto práva sa nemá uplatniť v prípade údajnej škody spôsobenej jednotlivcovi z dôvodu tvrdeného porušenia základnej slobody stanovenej v článkoch 49, 56 alebo 63 ZFEÚ, vnútroštátnou právnou úpravou, ktorá sa bez rozdielu vzťahuje na vnútroštátnych príslušníkov a na príslušníkov iných členských štátov, pokiaľ v situácii, v ktorej sa všetky okolnosti obmedzujú na vnútroštátnu sféru jediného členského štátu, neexistuje nijaká súvislosť medzi predmetom alebo okolnosťami sporu vo veci samej a týmito článkami.

Podpisy